

AMvB reële prijs Wmo 2015

Handelingsperspectieven voor gemeenten

Inhoudsopgave

1	Achtergrond en aanleiding	5
2	Doel en afbakening van de AMvB	6
3	Inhoud AMvB in het kort	7
4	Opdracht aan gemeente én aanbieder	8
5	De AMvB en de uitvoeringspraktijk	9
	Hoofdkeuzes	9
	Algemene aandachtspunten	10
	Aandachtspunten bij de kostprijs-elementen	11
	Aandachtspunten bij de uitvoeringsvarianten	14
	Gevolgen AMvB voor het aanbestedingsproces	17
6	Tot Slot	19

1 Achtergrond en aanleiding

De Wmo 2015 verplicht de gemeenteraad om regels te stellen ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van diezelfde voorziening. De opdracht aan de gemeenten om te komen tot een reële prijs is daarmee niet nieuw. Wel geeft de AMvB 'reële prijs Wmo 2015'¹ nadere regels die invulling geven aan deze gemeentelijke opdracht. In de inkooppraktijk hebben veel gemeenten ook al ervaring opgedaan met kostprijsonderzoeken of gesprekken met aanbieders over een reële prijs. Met name voor huishoudelijke hulp en begeleiding, voor overige Wmo-voorzieningen is er nog beperkt ervaring opgedaan.

Aanleiding AMvB

De aanleiding voor de AMvB is de hoogte van de vergoedingen die gemeenten en aanbieders hanteren voor dienstverlening in het kader van maatschappelijke ondersteuning. Gemeenten zijn sinds 1 januari 2007 verantwoordelijk voor het bieden van huishoudelijke hulp. Sinds gemeenten verantwoordelijk zijn voor het bieden van huishoudelijke verzorging, zijn volgens het Rijk de gemiddelde vergoedingen die gemeenten en aanbieders overeenkomen gedaald. Het Rijk is van mening dat daar waar vergoedingen te hoog waren en de prijs kan dalen door efficiënter werken en het toepassen van innovatie, dit positief is voor cliënten en de beheersing van de financiële uitgaven van de overheid. De prijsontwikkeling van de afgelopen jaren leidt echter volgens het Rijk ook tot negatieve gevolgen. Aanbieders uiten zorgen over de kwaliteit en continuïteit van deze dienstverlening. Een race naar de bodem wordt door alle partijen als onwenselijk beschouwd. Dit heeft in eerste instantie geleid tot de Code verantwoord marktgedrag thuisondersteuning (hierna: de code). Het onderschrijven van deze code is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. In april 2016 hadden 90 gemeenten de code onderschreven, en daarmee was het effect van de code beperkt. Te beperkt in de ogen van de staatssecretaris. De staatssecretaris acht daarom het stellen van nadere landelijke regels noodzakelijk. Met deze AMvB is de doelstelling van de code in nadere regelgeving opgenomen en van kracht voor alle gemeenten.

Deze handreiking, opgesteld door Significant in opdracht van de VNG, biedt gemeenten handelingsperspectieven; mogelijkheden hoe gemeenten kunnen omgaan met de opdracht zoals die in de AMvB is verwoord. Omdat gemeenten al ervaring hebben opgedaan met de Code en het uitvoeren van kostprijsonderzoeken, geeft de handreiking ter illustratie en verduidelijking daar waar mogelijk praktijkvoorbeelden. Het doel van de handreiking is niet om gemeenten adviezen te geven over wat een concrete reële kostprijs is voor een product of concrete percentages per kostprijsselement te noemen. Wel bevat de handreiking verwijzingen naar praktijkvoorbeelden en bestaand kostprijsonderzoek.

In mei 2017 heeft de VNG regionale werksessies georganiseerd waarin goede voorbeelden van inkoop op basis van reële kostprijzen zijn uitgewisseld en gemeenten met elkaar van gedachten hebben gewisseld over de consequenties van de AMvB voor de verschillende uitvoeringsvarianten. De informatie uit deze werksessies vormt de basis voor en is verwerkt in deze handreiking. De presentaties uit deze werksessies zijn terug te vinden via [deze link https://vng.nl/inkoopcontractmanagers](https://vng.nl/inkoopcontractmanagers)

¹ Besluit van 10 februari 2017, houdende regels ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de voorziening en de continuïteit in de hulpverlening tussen de cliënt en de hulpverlener (Staatsblad 2017, nr. 55).

2 Doel en afbakening van de AMvB

Wat beoogt de AMvB?

Doel van de AMvB is dat het college een reële prijs vaststelt voor diensten die in opdracht van het college door derden worden verleend, zodat de kwaliteit en continuïteit van deze diensten kunnen worden gewaarborgd door het gemeentebestuur en de gecontracteerde aanbieders. De AMvB stelt hiertoe nadere regels aan de al in de Wmo opgenomen verplichting om een reële prijs te hanteren. De bepaling van een reële prijs voor een voorziening wordt met dit besluit geregeld door de kostprijscomponenten waar het college een reële prijs op moet baseren, vast te leggen. Daarnaast wordt met deze AMvB het moment in de aanbestedingsprocedure geregeld van een door het college vastgestelde reële prijs.

Op welke onderdelen van de Wmo is deze AMvB van toepassing?

De AMvB heeft betrekking op alle Wmo voorzieningen met uitzondering van hulpmiddelen en woonvoorzieningen. Deze afbakening wijkt af van de code verantwoord marktgedrag. De code had alleen betrekking op huishoudelijke hulp.

3 Inhoud AMvB in het kort

De AMvB stelt nadere door de kostprijsselementen waarop het college een reële prijs moet baseren, vast te leggen. Verder brengt de AMvB met zich mee dat de gemeenteraad de Wmo-verordening moet aanpassen. De VNG heeft 8 maart 2017 de aangepaste modelverordening naar de gemeenten gezonden (kenmerk ECSD/U201700178, Lbr: 17/013). Met de AMvB en vanuit de modelverordening heeft het college daarmee de opdracht Wmo-voorzieningen in te kopen tegen een reële prijs.

Artikel 5.4 vormt de kern van de AMvB en vermeldt het volgende:

1. De gemeenteraad legt in ieder geval in de verordening vast dat het college een reële prijs vaststelt voor Wmo-diensten die door derden worden geleverd en dat deze prijs geldt als ondergrens voor een inschrijving in de aanbestedingsprocedure en bij de overeenkomst met een derde;
2. Het college stelt een reële prijs vast overeenkomstig de eisen aan de kwaliteit van de dienst;
3. De reële prijs is gebaseerd op de volgende kostprijsselementen:
  - a. Kosten van de beroepskracht;
  - b. Redelijke overheadkosten;
  - c. Kosten voor niet-productieve uren van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, scholing en werkoverleg;
  - d. Reis- en opleidingskosten;
  - e. Indexatie van loon binnen een overeenkomst;
  - f. Kosten als gevolg van gemeentelijke eisen, zoals rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen.
4. Het college heeft (ook) de mogelijkheid geen reële prijs vast te stellen en geen reële prijs als ondergrens te hanteren. Het college moet in dat geval de eis stellen aan inschrijvende partijen om een prijs voor de dienst te hanteren die gebaseerd is op de kwaliteit van de betreffende voorziening en de kostprijsselementen.

Verskillende factoren hebben invloed op de kostprijsselementen en deze factoren veranderen ook in de tijd. Het ontwikkelen van nieuwe dienstverlenende ondersteuningsarrangementen voor cliënten, het toepassen van innovatie in de organisatie van deze diensten en het terugbrengen van kosten van administratieve lasten en gemeentelijke eisen, zijn voorbeelden van ontwikkelingen die een kostprijs beïnvloeden. De AMvB regelt daarom geen vaste prijs of minimumprijs die voor alle gemeenten gelijk moet zijn (tariefregulering). De rijksoverheid biedt geen normering van de reële prijs (dat is aan het college). Het besluit wijzigt de contractvrijheid van gemeenten daarmee niet.

De huidige praktijk laat zien dat gemeenten contracten aangaan met aanbieders met personeel, met aanbieders die met zzp'ers werken en rechtstreeks met zzp'ers. In dit laatste geval moet de zzp'er worden gezien als de aanbieder (of de derde) overeenkomstig de formulering in de AMvB. De AMvB geeft expliciet aan dat deze keuzevrijheid voor gemeenten om te kiezen voor bepaalde vormen van aanbieders, wordt gerespecteerd. De AMvB handhaaft daarmee de contractvrijheid van het college.

4 Opdracht aan gemeente én aanbieder

De AMvB betekent een opdracht aan gemeenten én aan aanbieders. Aanbieders worden geacht mee te werken en zo nodig transparant te zijn over de eigen kostprijs. Het is aan de aanbieder om aan te tonen dat hij voldoet aan de eisen van de inschrijving. In het geval dat de aanbieder komt tot een andere prijs dan de tot dan toe bekende reële prijzen, geldt het principe van 'pas-toe-of-leg-uit'. De aanbieder dient in dat geval inzicht in de opbouw van de door hem gehanteerde prijs te verschaffen aan de hand van de kostprijs-elementen uit de AMvB. Dit inzicht moet het college in staat stellen te beoordelen of deze aanbieder inderdaad een reële prijs hanteert en voldoet aan de door het college gestelde eisen aan de opdracht. Dit is zowel een leerproces voor gemeenten als voor aanbieders. In de praktijk merken gemeenten dat aanbieders nog druk bezig zijn om duidelijkheid en grip te krijgen op hun eigen kostprijzen voor producten. Voormalige AWBZ-instellingen hoefden voor de decentralisatie bijvoorbeeld veel minder inzicht te hebben in hun eigen kostprijzen per product.

Tips en tricks

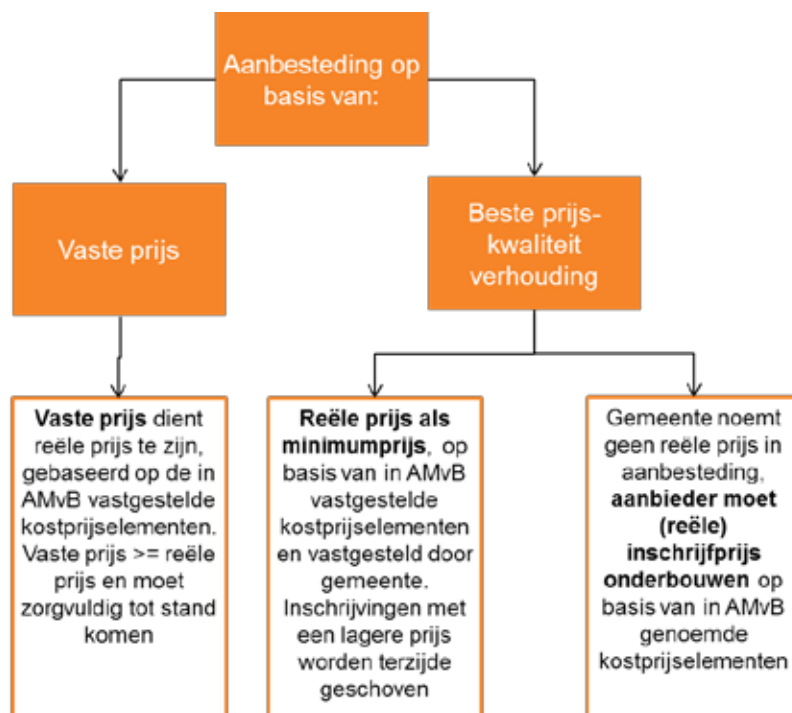
1. Wees als gemeente transparant in de keuzes die je maakt en het proces dat je doorloopt.
2. Maak gebruik van bestaande kennis. Gemeenten hanteren al diverse rekenmodellen om te komen tot een kostprijs. Ook de Code verantwoord marktgedrag hanteert een rekenmodel. Landelijk is op diverse plekken informatie beschikbaar (cao-loonschalen, ziekteverzuimpercentages, CBS indexatie-cijfers, et cetera).
3. De AMvB verplicht het college niet aan iedere aanbieder de specifieke kostprijs van die onderneming te betalen. Het college neemt een besluit over een reële prijs aan de hand van de kostprijs-elementen en de beschikbare kostprijsinformatie. De verantwoordelijkheid voor een gezonde bedrijfsvoering ligt bij de aanbieder en niet bij de gemeente. Efficiënt en doelmatig werken blijft dan ook een belangrijke opdracht voor aanbieders.
4. Zorg ervoor dat je als gemeente bepaalde keuzes met betrekking tot kostprijs-elementen kunt onderbouwen. Er bestaan bijvoorbeeld geen landelijke normen of richtlijnen voor een percentage ziekteverzuim of overhead. Maar wanneer de gemeente een percentage als uitgangspunt neemt, moet de gemeente ervoor zorgen dat zij dit kan onderbouwen, bijvoorbeeld door te verwijzen naar landelijke gemiddelden die wel bekend zijn.

5 De AMvB en de uitvoeringspraktijk

Hoofdkeuzes

Op basis van de AMvB heeft de gemeente verschillende mogelijkheden om de reële kostprijs een plaats te geven in de aanbesteding van Wmo diensten. Onderstaand figuur geeft deze mogelijkheden weer.

Figuur 1. Hoofdkeuzes gemeente voor hanteren reële prijs in het gunningsmodel voor een aanbestedingsprocedure

Indien de gemeente een aanbesteding conform de Aanbestedingswet 2012 toepast, is een belangrijke eerste keuze om te kiezen voor een gunning op basis van een vaste prijs (door de gemeente bepaald) waarbij de beste kwaliteit wint, of een gunning op basis van een beste prijs-kwaliteitsverhouding (voorheen: economisch meest voordelige inschrijving, EMVI).

Gunning op basis van een vaste prijs

Indien de gemeente kiest voor een gunning met een vaste prijs, moet de gemeente ervoor zorgen dat deze vaste prijs een reële prijs is, gebaseerd op de kostprijs-elementen uit de AMvB. Daarbij moet de vaste prijs minimaal gelijk zijn aan de reële prijs. De AMvB geeft verder aan dat deze reële prijs zorgvuldig tot stand moet komen. Richtlijnen om dit op een zorgvuldige manier te doen, zijn verderop in deze handreiking gegeven.

Gunning op basis van Beste prijs-kwaliteitverhouding

Indien de gemeente kiest voor een gunning op basis van beste prijs-kwaliteitverhouding, heeft de gemeente vervolgens volgens de AMvB twee opties:

1. De gemeente stelt een reële kostprijs vast, op basis van de in de AMvB vastgestelde kostprijs-elementen. Deze reële kostprijs geldt als minimuminschrijfprijs voor alle inschrijvers. Inschrijvingen met een prijs lager dan de door de gemeente vastgestelde reële kostprijs, moeten terzijde worden gelegd; aanbieders mogen wel met een hogere prijs inschrijven.

2. De gemeente stelt geen reële kostprijs vast, maar laat het aan de aanbieder om met een prijs in te schrijven die is onderbouwd. De aanbieder dient deze onderbouwing te verstrekken aan de hand van de in de AMvB vastgestelde kostprijs-elementen. De gemeente moet vervolgens per aanbieder op basis van deze onderbouwing vaststellen of er sprake is van een inschrijving met een reële prijs.

Algemene aandachtspunten

Altijd in dialoog met aanbieders

Gemeenten hebben meerdere mogelijkheden om een reële kostprijs vast te stellen. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van bijeenkomsten (zoals marktconsultatie) met aanbieders en de gemeente, leveranciersgesprekken, of een kostprijsonderzoek (al dan niet door derden uitgevoerd). Binnen deze mogelijkheden is het van belang dat er een vorm van dialoog tussen gemeenten en aanbieders plaatsvindt. Indien de gemeente ervoor kiest om de aanbieder de kostprijs in de offerte te laten onderbouwen, moet de gemeente dat opnemen als eis binnen de aanbestedingsstukken. Hierbij vraagt de gemeente aanbieder om in hun offertes toe te lichten op welke wijze ze invulling geven aan de kwaliteits-, deskundigheids- en continuïteitseisen inclusief een kwantitatieve onderbouwing op basis van de kostprijs-elementen.

Het gaat er ongeacht de keuze van de gemeente om dat de gemeente voldoende inzicht heeft in de kostenopbouw van de diensten van de aanbieder en inzicht in de wijze waarop aanbieder hun diensten inricht. Alleen dan kan de gemeente een reële kostprijs vaststellen of toetsen.

Wat zegt de AMvB hierover?²

In hoofdzaak gaat het erom dat het college tot een reële prijs komt in relatie tot de kwaliteit en deskundigheid. Dit vraagt om een zorgvuldig proces van de zijde van de gemeente en openheid van aanbieder over de kosten die zij maken bij het leveren van een dienst. Het college kan in samenspraak met aanbieder hiervoor verschillende instrumenten benutten of procedures inrichten. Denk bijvoorbeeld aan een dialoog waarin kennis en kunde over de uitvoeringspraktijk en wat dat betekent voor een reële prijs worden gedeeld tussen het college en aanbieder. Het college kan hierbij alle aanbieder betrekken die mogelijk in aanmerking kunnen komen voor het verlenen van de dienst. Voorbeelden zijn thuiszorgorganisaties, zorgcoöperaties en zelfstandigen zonder personeel. Als onderdeel van de aanbestedingsprocedure kan het college aanbieder vragen om in hun offertes toe te lichten op welke wijze de aanbieder invulling geven aan de kwaliteits-, deskundigheids- en continuïteitseisen en de kwantitatieve normering door de individuele aanbieder van de door de gemeenteraad in de verordening opgenomen kostprijs-elementen. Het college kan op deze wijze toetsen of de aanbieder voldoet aan de vereiste van een reële prijs en krijgt inzicht in de kostprijsopbouw van de individuele aanbieder.

Normatief versus empirisch

Met het vaststellen van de kostprijs-elementen in de AMvB zou de conclusie getrokken kunnen worden dat het vaststellen van een reële prijs slechts een rekenkundige exercitie is. Een exercitie gebaseerd op empirische gegevens waarover de gemeenten geen oordeel zouden kunnen of mogen vormen. Voor een deel van de kostprijs-elementen is dit ook het geval. Cao-lonen en bijvoorbeeld werkgeverslasten liggen vast en zijn beperkt beïnvloedbaar door werkgevers. De gemeente kiest voor een bepaalde inschaling in de loonschalen en berekent de directe looncomponent als onderdeel van de reële kostprijs.

Op sommige andere kostprijs-elementen is wel degelijk een meer normatief oordeel van de gemeente mogelijk, mits beargumenteerd en onderbouwd. Normatief wil zeggen dat het college

² Besluit van 10 februari 2017, houdende regels ter waarborging van een goede verhouding tussen de prijs voor de levering van een voorziening en de eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de voorziening en de continuïteit in de hulpverlening tussen de cliënt en de hulpverlener, Staatsblad 2017, nr 55, p 10.

vaststelt welke 'norm' zij hanteert voor een bepaalde kostenpost. Denk hierbij aan overheadkosten, investeringen in innovatie, regiekosten bij het werken met onderaannemers en ook aan regio specifieke factoren als reistijd. Zoals ook in de toelichting van de AMvB is opgenomen, zijn gemeenten niet verplicht de specifieke kostprijs van elke aanbieder te betalen. Gemeenten hebben daarmee wel degelijk de mogelijkheid om beargumenteerd en onderbouwd een normatief oordeel te hebben over de hoogte van een vergoeding van een kostprijsselement.

Met de AMvB is het niet meer mogelijk om een prijs voor een product enkel te bepalen door de inkomsten uit het Gemeentefonds te delen door het geraamde aantal cliënten. Een reële prijs moet zijn gebaseerd op de reële kosten die een aanbieder maakt, niet op de vergoeding die een gemeente van de rijksoverheid ontvangt. Mocht de reële prijs leiden tot overschrijding van het gemeentelijke budget, zal de gemeente andere afwegingen dienen te maken. Denk bijvoorbeeld aan het doorvoeren van innovatie in de uitvoering die leiden tot lagere uitvoeringskosten of een meer efficiëntere ondersteuning per cliënt.

Kwaliteit

Kwaliteit van zorg en dienstverlening is een verantwoordelijkheid voor zowel aanbieders als de gemeente. De gewenste kwaliteit uit zich bijvoorbeeld in een groepsomvang, het opleidingsniveau van beroepskrachten, de mix van beroepskrachten die de aanbieder inzet, het scholingsbeleid van de aanbieder, de aanwezigheid van protocollen voor ondersteuningshandelingen etcetera. De gewenste kwaliteit kan ook verschillen tussen (groepen) cliënten. Keuzes in de gewenste kwaliteit zijn van invloed op de reële kostprijs. Uiteindelijk leidt de gewenste kwaliteit tot eisen die de gemeente als aanbestedende dienst stelt aan de uitvoering door de aanbieders. Dit vraagt om een zorgvuldig proces en openheid van aanbieders over de kosten die zij maken bij het leveren van een dienst met een bepaalde kwaliteit. Het college kan in samenspraak met aanbieders hiervoor verschillende instrumenten benutten of procedures inrichten.

Innovatie

Het toepassen van innovatie om nieuwe ondersteuningsvormen of uitvoeringsmodellen voor cliënten mogelijk te maken, is een belangrijke opdracht voor gemeenten die voortvloeit uit de Wmo 2015. De keuzes die gemeenten maken op het gebied van innovatie en de ontwikkeling van nieuwe ondersteuningsvormen verschillen van gemeente tot gemeente. Differentiatie in het ondersteuningsaanbod is beoogd met de Wmo 2015 en leidt in de praktijk tot verschillende prijzen voor verschillende voorzieningen. De AMvB biedt daarvoor bewust beleidsruimte aan colleges.

Gemeenten kunnen op verschillende manieren omgaan met (stimuleren van) innovaties, denk hierbij aan:

1. Aparte financiering van innovatieve projecten, via bijvoorbeeld een innovatiefonds waarvoor aanbieders een aanvraag kunnen doen. Dit zal voor de lopende contracten niet leiden tot een aanpassing van de reële prijs. Wel kan het tot aanpassing van de reële prijs leiden bij een volgende aanbestedingsprocedure.
2. Innovatie voorafgaand mee laten wegen bij de gunning: het realiseren van de innovatie neemt de gemeente mee bij het vaststellen of toetsen van de reële prijs. Het effect van de innovatie moet realistisch en beargumenteerd zijn. Het is aan de aanbieder om de 'innovatie-winst' ook daadwerkelijk te realiseren.
3. Geen specifieke aanpak: het is aan de aanbieder om innovatief te werk te gaan zodat hij binnen de afgesproken reële prijs via innovatie de kwaliteit verbetert en/of winst verhoogt. In een volgende aanbestedingsronde kan de gemeente het effect van de innovatie meenemen bij het vaststellen of toetsen van de reële prijs.

Aandachtspunten bij de kostprijsselementen

De AMvB benoemt specifiek de kostprijsselementen waarop de reële prijs moet zijn gebaseerd. Onderstaand bevat de handreiking per kostprijsselement de belangrijkste aandachtspunten. In het algemeen is op te merken dat er een verschil bestaat in de 'hardheid' van de verschillende

kostprijsselementen. Loonkosten volgen vaak uit cao's en kunnen nauwkeurig worden vastgesteld. De overige kostprijsselementen en bijbehorende definities bieden meer ruimte voor eigen (gemeentelijke) invulling, zoals ook beschreven bij 'normatief versus empirisch'. Het is echter wel belangrijk dat de gemeente hier transparant over is en de eenduidige definities tijdig kenbaar maakt aan de aanbieders die willen inschrijven, of aan aanbieders die worden betrokken in een kostprijsonderzoek.

Kosten van de beroepskracht

Bij Wmo dienstverlening zijn de **loonkosten** en de daaruit afgeleide kosten, het kostprijsselement met de grootste invloed op de reële kostprijs. Andere kostprijsselementen worden bovendien vaak uitgedrukt als een (opslag)percentage op de loonkosten. Het is daarom van groot belang dat het college de kosten voor de beroepskracht correct en eenduidig vaststelt. Een belangrijke factor in de kosten voor de beroepskracht zijn de geldende cao's. Met een cao als basis is het goed mogelijk om dit kostprijsselement en de bijbehorende definities vast te stellen. Hetzelfde geldt voor de wettelijk bepaalde werkgeverslasten. Deze definities en bijbehorende bedragen en percentages zijn voor zowel aanbieders als (andere) gemeenten herkenbaar en goed werkbaar bij het vaststellen van een reële kostprijs. Dit gedeelte van de kostprijs is daarmee feitelijk een vast gegeven, dat wel voorafgaand aan een aanbestedingsproces goed beschreven moet worden. De geldende cao's bieden hiervoor voldoende houvast, ook voor de te hanteren definities.

Onderdeel van de CAO's zijn loonschalen. Het personeel van de zorgaanbieders is ingeschaald op een trede. Bij de berekening of toetsing door gemeenten van de reële prijs, moeten gemeenten rekening houden met de inschaling van de medewerkers van aanbieders. Dit kan door bijvoorbeeld uit te gaan van de gemiddelde inschaling.

Bij Wmo-dienstverlening kunnen diverse cao's een rol spelen. De belangrijkste zijn:

- Cao VVT
- Cao Jeugdzorg
- Cao W&MD
- Cao Gehandicaptenzorg
- Cao GGZ.

Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft een website waar alle cao's terug te vinden zijn die algemeen verbindend zijn verklaard: <http://cao.minszw.nl/index.cfm> . Ook kan via de vakbonden en koepelorganisaties of specifieke sites informatie worden ingewonnen over de actuele cao's (zie bijvoorbeeld <http://ambtenarensalaris.nl/zorg-en-welzijn/>).

Indexatie van loon binnen een overeenkomst

'Indexatie van loon' is een binnen de AMvB vastgesteld kostprijsselement. Het is belangrijk om bij het vaststellen van een reële prijs rekening te houden met de veranderingen tijdens de looptijd van een overeenkomst als gevolg van cao-wijzigingen en wettelijke bepalingen die van invloed zijn op de kostprijs. Duidelijk moet zijn op welke wijze omgegaan wordt met prijsontwikkelingen of dat bij het vaststellen van het tarief de te verwachten kostenontwikkeling al is meegenomen.

Voorbeeld Bizob: toepassing indexatie op kostprijs

Bizob is een inkoopsoeveringsverband van 25 gemeenten in de regio Oost-Brabant. Zij kopen al jaren (onder andere) Wmo-dienstverlening in namens de verschillende gemeenten. Zij presenteren enkele voorbeelden van hoe een kostprijs is opgebouwd, op basis van de kostprijsselementen die in de AMvB worden genoemd. Ook laten ze in de voorbeelden zien hoe rekening wordt gehouden met een indexatie van de kostprijs, op basis van bijvoorbeeld de cao VVT 2016-2018. Het voorbeeld laat zien dat indexatie van het loon door vertaalt naar een kostprijs die daarmee elk jaar stijgt. Ook is in de voorbeelden te zien dat alle kostprijsselementen, naast de loonkosten zelf, zijn uitgedrukt in een (opslag)percentage. Het verdient zeker aanbeveling om goed te kijken naar hoe een indexatie wordt toegepast bij de verschillende kostprijsselementen. Indexatie op de loonkosten kan bijvoorbeeld door vertalen naar een indexatie op alle andere kostprijsselementen zoals werkgeverslasten, ook al zijn het geen directe kosten. In het voorbeeld van Bizob betekent de indexatie van de loonkosten bijvoorbeeld ook een indexatie van de indirecte (overhead) kosten, terwijl de daadwerkelijke overheadkosten niet per se net zo hard mee stijgen als de loonkosten. Een gemeente zal altijd goed moeten kijken naar op welke manier wordt geïndexeerd, zodat de kostprijs gedurende de looptijd van een contract reëel blijft.

Voor presentatie van Bizob zie [deze link](#).

Redelijke overheadkosten

Overheadkosten zijn kosten die een organisatie maakt om haar primaire proces goed te laten functioneren of die noodzakelijk zijn om te kunnen bestaan als organisatie. Het gaat dan bijvoorbeeld om kosten die gemaakt worden voor het management, de administratie, ICT, facilitaire zaken, huisvesting, voor werkkapitaal etc. Een algemeen geldende definitie van overhead bestaat niet. Omdat het college dient vast te stellen wat een reële kostprijs is voor de overhead, dient het college te bepalen welke activiteiten onderdeel uitmaken van de overhead. Er bestaan benchmarks om overheadpercentages bij organisaties te valideren, bijvoorbeeld van Actiz. Deze benchmarks gaan uit van gemiddelden of bandbreedtes. De gemeente dient derhalve een reële inschatting van de overhead af te leiden uit de overhead bij bestaande aanbieders en gebaseerd op de lokale of specifieke context-gemeente. Zo kunnen grotere bestaande aanbieders relatief hoge overheadkosten hebben in vergelijking met nieuwe en kleinere aanbieders.

Zonder een algemene uitspraak te kunnen doen over de hoogte van de overheadskosten, zijn er wel een aantal aandachtspunten te geven bij de 'reële overheadskosten':

- De beloning van de bestuurder/directeur. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de eisen uit de Wet Normering Topinkomens;
- Bij specifieke voorzieningen kunnen specifieke materiële kosten een rol spelen. Bij vervoersvoorzieningen zijn de kosten voor vervoersmiddelen natuurlijk een noodzakelijk element van een reële prijs. De gemeenten moeten duidelijk maken hoe zij dergelijke noodzakelijke kostenposten meewegen in de uiteindelijke reële prijs. Bij dagbesteding zijn reële accommodatiekosten van belang. Denk hierbij aan huur, energie, belasting en of beheerskosten. Bij individuele begeleiding kan het ook gaan om kosten gemoeid met digitale ondersteuning.
- De waardering van ondernemingsrisico: welke risico's loopt de organisatie bij het uitvoeren van haar diensten? hoeveel winst mag een aanbieder maken in relatie tot de risico's die de organisatie draagt die bijvoorbeeld voortvloeiën uit de contractvoorwaarden?
- Kosten voor huisvesting kunnen deel uit maken van de kostencomponent 'redelijke overheadkosten'. Dit is afhankelijk van de aard van de dienst en of de dienstverlening een verblijfscomponent kent. Het besluit biedt het college beleidsruimte op dit punt. Met ingang van 2018 eindigt de landelijke afbouwregeling van de normatieve huisvestingscomponent. Vanaf dat moment gelden alleen de regels van de AMvB.

Rekenmodellen CROW

Kennisplatform CROW heeft rekenmodellen ontwikkeld die kunnen worden ingezet om een kostprijsberekening te doen voor vervoersdiensten. Bij vervoersdiensten spelen naast de loonkosten ook de kosten voor de (verschillende typen) voertuigen, het volume (typen ritten, aantal kilometers etc.) een belangrijke rol in de kostprijs. De rekenmodellen van CROW houden met dergelijke voor vervoersdiensten specifieke kenmerken rekening.

Voor presentatie van CROW over aanbesteden van vervoer, zie [deze link](#)

Kosten voor niet-productieve uren

Kosten voor **niet-productieve uren** van de beroepskrachten als gevolg van verlof, ziekte, reistijd, scholing en werkoverleg. Hier geldt dat verlof en scholing soms ook onderdeel is van de geldende cao's. Ook gaat het hier om niet planbare, maar wel te verlonen uren (bijvoorbeeld of en hoeveel uur nog wordt bekostigd bij het overlijden van een cliënt). In de context van de Wmo-dienstverlening is het van belang om duidelijk te definiëren wat direct cliëntgebonden tijd is (primaire activiteiten) en wat niet-clientgebonden tijd is (secundaire activiteiten). Oftewel: welke tijd is wel declareerbaar bij de gemeente en welke tijd niet? Van belang is hierover tijdig in gesprek te gaan om zicht te krijgen op de werking in de praktijk en afwegingen die de gemeente wenst te maken om te komen tot een reële kosteninschatting.

De gemeente kan ervoor kiezen om voor dergelijke kostprijs-elementen (voor zover niet gebonden aan cao's) beargumenteerd een normatief bedrag of percentage vast te stellen.

Het **ziekteverzuimpercentage** is juist wel een kostprijs-element dat per jaar, sector en (type) aanbieder soms behoorlijk kan variëren. Aanbieders kunnen bijvoorbeeld beleid ontwikkelen gericht op het verlagen van het ziekteverzuimpercentage. [Het CBS](#) houdt van verschillende sectoren ziekteverzuimpercentages bij. Zo schommelde het ziekteverzuimpercentage in de zorg en welzijn in de periode 2015-2016 rond de 5%. Daarmee hebben gemeenten voldoende mogelijkheden in handen om hier een (empirische dan wel normatieve) invulling aan te geven.

Reis en opleidingskosten

Reis- en opleidingskosten. Reisuren voor de beroepskracht zijn soms opgenomen in de cao en worden in het rekenmodel van de Code uitgedrukt in een bedrag per uur. Een andere manier om de reisuren en -kosten bij een inspanningsgerichte uitvoeringsvariant te bepalen, is het totaal aan gedeclareerde reiskosten binnen een gemeente te delen door het totaal aantal gedeclareerde uren voor de gemeente. Reiskosten kunnen per gemeente sterk variëren, bijvoorbeeld doordat er verschillen zijn in de (gemiddelde) afstanden tussen de Wmo cliënten. Er zal bijvoorbeeld een verschil zijn tussen stad en plattelandsgemeenten en tussen grote en kleine gemeenten. Opleidingskosten zijn vaak opgenomen in cao's (bijvoorbeeld 2% van de bruto loonkosten).

Kosten als gevolg van gemeentelijke eisen

Kosten als gevolg van **gemeentelijke eisen**, zoals rapportageverplichtingen en administratieve verplichtingen. Het is aan de gemeente om goed te inventariseren wat van aanbieders wordt gevraagd, zoals rapportages en allerlei administratieve vereisten. Het is aan de gemeente om dit in een kostprijs te expliceren.

Aandachtspunten bij de uitvoeringsvarianten

Er zijn drie uitvoeringsvarianten voor de administratieve afhandeling van toewijzing en facturatie in het sociaal domein ontwikkeld door het programma iSD waar gemeenten uit kunnen kiezen. Deze uitvoeringsvarianten verbinden bekostiging, inrichting van de zorgadministratie en het veilig en efficiënt uitwisselen van gegevens met de berichtenstandaarden³. Doordat de

3 <http://i-sociaaldomein.nl/drie-uitvoeringsvarianten-wmo-en-jeugdwet>

bekostigingssystematiek per uitvoeringsvariant verschilt, brengt het vaststellen van een reële prijs per uitvoeringsvariant verschillende aandachtspunten met zich mee. Deze handreiking bevat per uitvoeringsvariant de belangrijkste aandachtspunten.

Naast de bekostigingsvariant kunnen gemeenten ook kiezen om te contracteren in de vorm van een zogenaamde 'open house'. Dit is een contractering waarbij elke aanbieder die voldoet aan een set van eisen en voorwaarden een contract ontvangt en de cliënt kiest van welke aanbieder hij of zij de hulp wenst te ontvangen. Deze paragraaf bevat tevens een toelichting op de verhouding van de AMvB tot de 'open house'

De AMvB en de inspanningsgerichte uitvoeringsvariant

De inspanningsgerichte uitvoeringsvariant gaat uit van een contractvorm of afspraak tussen gemeente en zorgaanbieder over de levering van een specifiek product of dienst in een afgesproken tijdseenheid tegen een bepaald tarief (PxQ). Een reëel tarief moet worden vastgesteld of beoordeeld als een prijs per tijdseenheid (meestal uur).

Voorbeeld gemeente Almere

De gemeente Almere is een van de gemeenten die de Code heeft ondertekend. De gemeente Almere heeft voor de huishoudelijke hulp en voor individuele ondersteuning en dagbesteding kostprijsonderzoeken laten uitvoeren. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd in de voorbereiding op de aanbestedingen, in de context van een inspanningsgerichte uitvoeringsvariant. De gemeente heeft hiertoe bij verschillende aanbieders informatie laten opvragen over de opbouw van hun kostprijzen. Het voorbeeld laat zien hoe dit onderzoek is uitgevoerd, hoe de data kan worden geïnterpreteerd, en wat per kostencomponent uiteindelijk de verschillende bandbreedtes zijn. Ook laat het voorbeeld zien dat een dergelijk onderzoek input oplevert om een (reële) kostprijs te baseren. De gemeente heeft mede op basis van deze informatie, vervolgens zelf (reële) kostprijzen vastgesteld.

Het onderzoeksrapport naar de kostprijzen van huishoudelijke hulp is hier te vinden. Het onderzoek naar de reële kostprijs van individuele ondersteuning en dagbesteding hier.

Belangrijke aandachtspunten bij het bepalen van een reële kostprijs bij een inspanningsgerichte uitvoeringsvariant:

- Zie de aandachtspunten bij de verschillende kostprijselementen;
- Welke kwaliteitseisen worden gesteld? (zie ook onderdeel kwaliteit);
- Een cruciale stap is om scherp te krijgen wat de gemeente onder productieve tijd en niet-productieve tijd verstaat. Bijvoorbeeld: waar hoort werkoverleg bij? Waar hoort de intake met de cliënt bij? Waar hoort afstemming met een coördinator bij? Is dit tijd die gedeclareerd mag worden, of niet? In dat laatste geval heeft dat gevolgen voor de (im)productiviteitsfactor waarmee gerekend wordt;
- Maak bij het vaststellen van een reële prijs gebruik van bestaande templates/rekenmodellen, zoals die van de Code voor huishoudelijke hulp of CROW voor vervoersdiensten;
- Indien de overhead wordt uitgedrukt in een percentage op het uurtarief, is voor aanbieders ook relevant wat de (verwachte) omvang is van de productie (de Q). Ook is relevant in hoeverre aanbieders die voor meerdere gemeenten werken en of verschillende producten aanbieden en de overheadkosten combineren, hun overheadkosten verdelen over de verschillende gemeenten of toerekenen naar de producten. Bij een eventuele uitvraag in het kader van een kostenonderzoek moeten hierover duidelijke kaders worden meegegeven;
- Uiteindelijk moeten de verschillende kostprijselementen worden toegerekend naar een prijs per tijdseenheid (meestal per uur). Bepaalde kostprijselementen zijn afgeleiden van de loonkosten (bijvoorbeeld improductieve uren) en kunnen als een percentage van de loonkosten worden uitgedrukt. Andere kostprijselementen staan daar los van en worden procentueel kleiner als de loonkosten stijgen of groter als deze dalen (bijvoorbeeld overheadkosten).
- Indien mogelijk, laat uitkomsten valideren door de aanbieders zelf en/of een externe partij, of

vergelijk uitkomsten met beschikbare objectieve gegevens, zoals gegevens van andere gemeenten of regio's, of historische cijfers.

De AMvB en de outputgerichte uitvoeringsvariant

Bij een outputgerichte uitvoering komen gemeente en aanbieder overeen dat op basis van een vooraf gedefinieerd product (met een vaste prijs, bijvoorbeeld een traject) of een budget (arrangement per cliënt) de afgesproken output moet worden gerealiseerd. De manier waarop deze output moet worden bereikt en/of de omvang van de tijdsbesteding worden niet vastgelegd. De aanbieder levert aan de cliënt die zorg en ondersteuning die nodig is om de output te behalen. De gemeente rekent niet het gewerkte aantal uren af, maar het afgesproken vaste tarief of budget. Declaratie of facturatie vindt plaats op cliëntniveau. Er vindt geen aanvullende verantwoording op cliëntniveau door de zorgaanbieder plaats.

Bij een outputgerichte uitvoeringsvariant zit een ogenschijnlijke tegenstrijdigheid met de AMvB. Gemeenten kiezen namelijk voor een outputgerichte uitvoeringsvariant (bijvoorbeeld in de vorm van trajecten), onder andere vanuit het idee dat de gemeente het "hoe" vooral wil overlaten aan de aanbieders (die hiervoor de beste expertise hebben) en vooral afspraken wil maken over het "resultaat". Het is hierbij van belang om goed te bepalen of het resultaat vast te stellen is en voor de accountant controleerbaar is. Resultaten in medische termen ('cliënt genezen'), of in kwalitatieve termen ('verbeterde zelfredzaamheid') zullen lastig te implementeren zijn. Indien de output niet objectief vast te stellen is, dan is het raadzaam om te betalen voor 'het uitvoeren van een plan gericht op het behalen van een resultaat'. Om voor een resultaat (bijvoorbeeld een schoon huis) een kostprijs te bepalen, is het volgens de AMvB echter nodig om (gevalideerde) aannames te doen over 1) wat het resultaat is (wat is een schoon huis/ wanneer is het schoon), 2) wat nodig is om tot de output te komen (hoe krijg je een schoon huis, welke kwaliteitseisen, en hoe vaak en hoe lang moet worden schoongemaakt) en 3) hoe wordt vastgesteld dat de output is behaald (controle dat huis schoon is). Dit lijkt tegenstrijdig met het uitgangspunt dat de manier waarop deze output moet worden bereikt en/of de omvang van de tijdsbesteding niet wordt vastgelegd. Toch is dit niet per se het geval.

Bij een outputgerichte uitvoeringsvariant is het voor het vaststellen van een reële prijs zaak om tot zo goed mogelijke aannames te komen over hoe een output gehaald wordt. De gemeente kan dit in de voorbereiding op elke aanbesteding toetsen/herijken, en vervolgens (bij aanvang van een contract) het "hoe" weer los laten en overlaten aan de aanbieder(s) en focussen op het behalen van de gewenste doelen. Voor het bepalen van een reële kostprijs ontkomt de gemeente er niet aan om hierover aannames te doen, zoals:

- a. Wat is het gewenste resultaat? Zo precies mogelijk omschrijven.
- b. Wat zijn de relevante sub-doelgroepen/ondersteuningsprofielen, wat is hun omvang en in hoeverre verschilt het gewenste resultaat van deze doelgroepen?
- c. Hoeveel tijd is (gemiddeld) nodig om het resultaat te behalen? Wat is de gewenste kwaliteit? Wat is hiervoor de benodigde inzet qua type medewerkers, et cetera. Hoe verhoudt dit zich tot de verschillende doelgroepen, wat is de spreiding hierbij en in hoeverre hebben aanbieders hier invloed op?
- d. Een resultaat moet uiteindelijk ook gekoppeld worden aan een periode. Bijvoorbeeld voor Huishoudelijke Ondersteuning+ een bedrag van € 255,- per 4 weken uitgaande van een gemiddelde inzet per cliënt van 10 uur per 4 weken.

Antwoorden op de hierboven gestelde vragen moeten komen op basis van dialoog met aanbieders, analyse op bestaande cijfers (zoals declaratiegegevens), de eigen beleidsdoelstellingen en de financiële kaders. Daarnaast zijn de eerder beschreven aandachtspunten per kostprijselement relevant. Het grote verschil met de inspanningsgerichte uitvoeringsvariant is dat de kostprijs uiteindelijk wordt berekend op basis van de output, bijvoorbeeld een traject of arrangement en niet naar de daadwerkelijke inspanning.

De AMvB en de taakgerichte uitvoeringsvariant

De taakgerichte uitvoeringsvariant betekent dat de uitvoering van zorg en/of ondersteuning voor een (deel)populatie via een aanbestedingsproces als taak bij een aanbieder is belegd. Deze aanbieder heeft vervolgens de vrijheid om de invulling van deze taak vorm te geven. In deze variant is er geen sprake van een verantwoording op individueel niveau. Indien bij een taakgerichte uitvoeringsvariant de dienstverleningstaak niet via een aanbesteding maar op basis van een subsidie wordt toegekend, is de AMvB niet van toepassing. Het college kan bij de bepaling van het toe te kennen subsidiebedrag desalniettemin wel gebruik maken van de kostprijselementen zoals genoemd in de AMvB.

Net als bij de outputgerichte uitvoeringsvariant zal de gemeente voor het bepalen van een reële kostprijs aannames moeten doen en onderbouwen over: (1) de omvang van de dienstverlening, (2) wat het gewenste resultaat is en (3) wat de gewenste kwaliteit is. Het startpunt is daarbij te beschrijven wat de taak precies inhoudt en voor welke groep cliënten de dienstverlening is bedoeld. Cruciaal daarbij is om een onderbouwde inschatting te maken van de aard en omvang van de doelgroep en eventuele sub-doelgroepen indien de dienstverlening per sub-doelgroep moet variëren. Op basis daarvan kan een inschatting worden gedaan van de benodigde capaciteit en bijbehorende kosten om de taak voor de betreffende cliëntengroep(en) uit te voeren.

Bij een taakgerichte uitvoeringsvariant wordt de toegang tot zorg en/of ondersteuning bepaald door de aanbieder. Naast de zorg en/of hulpverlening zelf, is de toegang daarmee ook een onderdeel van de taak. Bij het vaststellen van een reële kostprijs moet hiermee ook rekening worden gehouden. Bijvoorbeeld door heldere kaders af te spreken over de toegang. Ook zullen bij een taakgerichte uitvoeringsvariant afspraken moeten worden gemaakt over eventuele informatie-uitwisseling tussen aanbieder en gemeente, ook al is het gebruik van start- en stopinformatie geen verplichting. Hier liggen echter wel mogelijkheden om te borgen dat de gemeente van voldoende informatie wordt voorzien om in de toekomst (nog beter) een reële prijs te kunnen vaststellen.

De AMvB en de 'open house' benadering

'Open House' is een benadering waarbij een gemeente voorwaarden stelt en alle ondernemers/aanbidders in aanmerking kunnen komen voor leverings-overeenkomsten onder de door de gemeente opgelegde voorwaarden. De gemeente gunt dus niet exclusief een opdracht aan 1 of meerdere ondernemers. Op basis van jurisprudentie wordt de 'open house' methode niet gezien als een vorm van aanbesteding. Voor de toepassing van de AMvB is dit niet relevant. De grondslag voor de AMvB ligt namelijk in artikel 2.6.4 (eerste lid) en 2.6.6 van de Wmo. Deze artikelen regelen dat wanneer het college de uitvoering van de wet door derden laat verrichten de AMvB van toepassing is. Oftewel; de AMvB is ook van toepassing op producten en diensten die via de open house methode tot stand zijn gekomen.

Gevolgen AMvB voor het aanbestedingsproces

Gevolgen AMvB voor aangekondigde, lopende aanbestedingen en verlengingen

Pianoo, expertisecentrum aanbesteden, heeft over de gevolgen van de AMvB voor bestaande contracten en procedures een factsheet opgesteld. Deze factsheet is [hier](#) te downloaden. In het kort geldt het volgende:

1. Op contracten overeengekomen voor de datum van inwerkingtreding van de AMvB (1 juni 2017), blijven de regels van toepassing zoals die golden op het moment dat het contract werd afgesloten: de AMvB is dus niet van toepassing;
2. Ook als de aankondiging van een nog komende aanbestedingsprocedure is gepubliceerd vóór 1 juni 2017 geldt het de oude wettelijke regime. Oftewel, ook voor deze contracten geldt de verplichting op grond van de AMvB niet.
3. Bij verlenging van bestaande contracten zal de gemeente moeten beoordelen of het bestaande contract in overeenstemming is met de AMvB, of dat er sprake is van een zogenaamde 'wezenlijke wijziging'. Zie hiervoor de eerder genoemde factsheet van Pianoo.

Gevolgen AMvB voor nieuwe aanbestedingen

Aanbestedingen die na 1 juni 2017 starten (aankondiging van de opdracht na 1 juni 2017) dienen te voldoen aan de eisen die worden gesteld in de AMvB. Afhankelijk van hoe gemeenten in het verleden de aanbesteding inrichten, kan dit in meer of mindere mate gevolgen hebben voor het aanbestedingsproces. Voor bepaalde gemeenten betekent dit dat zij rekening moeten houden in de planning met meer doorlooptijd voor de voorbereiding. De gevolgen hangen ook af van de keuzes die de gemeente dient te maken (bijvoorbeeld voor een vaste prijs, beste prijs-kwaliteitverhouding, of het overlaten aan de aanbieders om een kostprijs te onderbouwen en die te toetsen). Ook de methode om tot een reële kostprijs te komen (bijvoorbeeld een marktconsultatie, of een kostenonderzoek) heeft hierop invloed.

Aandachtspunten en tips voor het aanbestedingsproces:

- a. Begin tijdig met het aanpassen van de verordening (zie modelverordening VNG);
- b. Voor veel gemeenten betekent toepassing van de AMvB dat de voorbereiding van de aanbesteding een intensiever traject wordt in de voorbereidingsfase en/of in de beoordelingsfase indien de gemeente niet werkt met een vaste prijs, waarbij mogelijk extra expertise nodig is. Het is dus van belang om een ruimere planning te hanteren en om tijdig de benodigde expertise beschikbaar te hebben;
- c. Er zijn verschillende formats en rekenmodellen beschikbaar die kunnen worden gebruikt bij het vaststellen van een reële kostprijs. Ga niet het wiel opnieuw uitvinden;
- d. Prijs is altijd in relatie tot een bepaalde kwaliteit (bijvoorbeeld deskundigheidsniveau). De gemeente zal altijd een uitspraak moeten doen over de vereiste en/of gewenste kwaliteit en deze moeten vertalen in criteria voor de aanbesteding. Voorbeelden van kwaliteitseisen zijn:
  - i. Opleidings- en/of ervaringsniveau medewerkers;
  - ii. Kwaliteitseisen vanuit GGD of branches;
  - iii. Cao bepalingen (zoals over opleiding);
  - iv. Kwaliteitsmanagementsysteem;Het is van belang dat de toepassing van de kwaliteitseisen expliciet wordt gemaakt.
- e. In de context van bestuurlijk aanbesteden:
  - i. Betrek niet alleen bestaande contractanten, maar ook (alle) potentiële geïnteresseerden;
  - ii. Bij bestuurlijk aanbesteden stelde de gemeente voorheen een prijs vast in overleg met de aanbieders. De AMvB bepaalt dat de gemeente voor deze prijs op z'n minst moet toetsen of deze prijs minimaal een reële kostprijs is, en dat de gemeente deze prijs vaststelt;
- f. Indien er wordt gekozen voor een kostprijsonderzoek:
  - i. Doe dit bij voorkeur voorafgaand aan het aanbestedingsproces. Kondig dit ook aan, wees transparant over het proces van kostprijsbepaling in relatie tot de aanbesteding;
  - ii. Wees voorafgaand aan het kostenonderzoek duidelijk en eenduidig over definities, gewenste kwaliteit en deskundigheid, om te voorkomen dat appels met peren worden vergeleken. Doe dit bij voorkeur samen met de aanbieders;
- g. Gebruik objectieve vergelijkingsgegevens als referentie of validatie, maar staar daar niet blind op. Afhankelijk van gemeentelijke beleidsdoelstellingen en regionale omstandigheden zijn mogelijk toch andere definities, kwaliteitseisen, of andere parameters relevant dan een gemiddelde benchmark, en kunnen lokale kostprijscijfers dus niet zonder meer worden vergeleken met kostprijscijfers uit andere regio's;
- h. Het kan soms helpen om een externe en onafhankelijke partij te betrekken in bijvoorbeeld de validatie van de door de gemeente vastgestelde reële kostprijs;
- i. Indien aanbieders zelf hun kostprijs moeten onderbouwen en de gemeente dit gaat toetsen:
  - i. Geef aan de voorkant duidelijkheid over definities, gewenste kwaliteit et cetera. Doe dit samen met de aanbieders;
  - ii. Voorafgaand aan de aanbesteding dient de gemeente al inzicht te hebben in de kostprijsselementen en bij voorkeur in de bandbreedtes per kostprijsselement. De gemeente dient ook vooraf scherp te hebben hoe zij inschrijfprijzen toetst. De gemeente kan hiertoe bijvoorbeeld een toetsingskader ontwikkelen;
  - iii. De gemeente dient vooraf transparant te zijn over de toetsingswijze. De systematiek is vervolgens niet anders dan wanneer je als gemeente zelf kostprijs vaststelt.

6 Tot Slot

Deze handreiking is mede gebaseerd op de opbrengsten van een aantal regionale werksessies die door de VNG waren georganiseerd in mei 2017. Het denken over aanbestedingen in het sociaal domein en de betekenis van de AMvB 'reële prijs Wmo 2015' staat niet stil. Om deze reden is PIANOo gestart met een vragenloket en een 'vakgroep sociaal domein'. Via het vragenloket van PIANOo kunnen alle inkoopvragen voorgelegd worden aan juridische experts en vakexperts. Deelnemers aan de 'vakgroep sociaal domein' zijn experts op gebied van sociaal domein. De vakgroep verenigt praktijkkennis met wetenschappelijke inzichten. Het vragenloket en de vakgroep zijn bereikbaar via [deze webpagina](#) van PIANOo.

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 82 00
info@vng.nl

juli 2017

vng.nl